

УДК 346.1

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.10.07>**Олена Гончаренко,**

канд. юрид. наук, доцент,

старший науковий співробітник відділу правового забезпечення ринкової економіки

Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака

Національної академії правових наук України

СТАТУТ ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА ЯК ЗАСІБ САМОРЕГУЛЮВАННЯ

Стаття присвячена одному із засобів нормативного саморегулювання господарської діяльності – статуту товариства. Підкреслюється, що статут виступає засобом саморегулювання внутрішньогосподарської діяльності товариства, в якому визначені принципові аспекти діяльності.

Визначено, що типові та примірні (модельні) статуту також є засобами саморегулювання у різному ступені, які надаються державою з перспективою їх модернізації. Примірні статуту володіють вищим ступенем саморегулювання, оскільки дозволяють суб'єктам саморегулювання вибрати на основі зразку певну модель функціонування та пристосувати її самостійно до власних потреб. Типовий статут можна охарактеризувати як корпоративний акт з низьким рівнем саморегулювання, оскільки суб'єкт саморегулювання фактично не може відступити від його положень, за певними винятками.

Встановлено, що кодекс корпоративного управління є рекомендаційним корпоративним актом саморегулювання, який може прийматися окремим товариством на основі загально визначених міжнародних або національних стандартів. Спостерігається подвійність задіяння саморегулювальних механізмів: спочатку саморегулювальними інституціями або ж уповноваженими органами (організаціями) пропонується впроваджувати саморегулювальний засіб – кодекс корпоративного управління, який створений на національному або ж глобальному рівнях; потім окремий суб'єкт господарювання імплементує та трансформує такі положення відповідно до власного бачення у локальному кодексі, який є кінцевою метою реалізації глобальних принципів саморегулювання.

Зроблено висновок, що у внутрішньогосподарській діяльності суб'єкта господарювання статут (засновницький договір) є вищим за ієрархією засобом саморегулювання, на основі якого розробляються усі інші корпоративні акти саморегулювання, які деталізують його положення. Урізноманітнення засобів саморегулювання та регулювання загалом призвело до створення «гібридних» форм засобів саморегулювання у корпоративних відносинах. Враховуючи напрям на посилення ролі саморегулювальних засобів у господарській діяльності, потрібно актуалізувати зміни щодо діяльності господарських товариств у ГК України у напрямі посилення ролі працівників у діяльності корпорації.

Ключові слова: саморегулювання, корпоративний акт, статут, кодекс корпоративного управління, засіб саморегулювання, господарське товариство.

Постановка проблеми. Проблематика модернізації господарського законодавства потребує поглибленого вивчення питання статуту господарського товариства через призму саморегулювання. Саморегулюванням є добровільне здійснення заходів суб'єктами з метою організації та впорядкування суспільних відносин у певній сфері, визначення правил, стандартів та принципів для забезпечення інтересів суспільства та відповідної спільноти [1, с. 29]. Саморегулювальні можливості статуту розкриваються, коли суб'єкт господарювання самостійно та на власний розсуд визначає багато положень, які стосуються діяльності, функціонування юридичної особи, водночас держава здійснює певні контрольні функції за його змістом та має бути упевнена у відповідності його положень законодавству.

Питання корпоративних відносин досліджувалися у працях багатьох українських вчених, водночас проблематиці визначення їхніх окремих саморегулювальних властивостей присвячені доробки: О.О. Бакалінської, О.А. Беяневич, О.М. Вінник, С. М. Грудницької, О.Р. Кібенко, І.В. Лукач, В.Г. Олюхи, Н.Б. Пацурії, О.А. Черненко та інших. Статут же як засіб саморегулювання повинен більш ґрунтовно бути вивчений з огляду на його провідну роль у побудові діяльності товариства.

|| **Метою статті** є визначення особливостей статуту господарського товариства як засобу саморегулювання.

Виклад основного матеріалу. Підприємство як самостійний суб'єкт господарювання відповідно до ГК України, якщо законом

не встановлено інше, діє на основі статуту або модельного статуту; функції, права та обов'язки структурних підрозділів підприємства визначаються положеннями про них, які затверджуються в порядку, визначеному статутом підприємства або іншими установчими документами; підприємство самостійно визначає свою організаційну структуру, встановлює чисельність працівників і штатний розпис; підприємство має право створювати філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи [2]. У цьому прикладі спостерігаємо закріплення засобів саморегулювання, саморегулювних прав на законодавчому рівні у Господарському кодексі України (далі – ГК України). Однак цих інструментів натепер набагато більше, і вони потребують визначення у ГК України.

Загалом корпоративний акт як засіб саморегулювання у господарському праві – це акт, який самостійно приймається, ухвалюється певною корпоративною спільнотою, організацією (господарським товариством, господарським об'єднанням, саморегулювальною організацією [3, с. 38]. В.Г. Олюха зазначає, що корпоративне регулювання є частиною локального регулювання, тому точніше іменувати його не корпоративним, а локальним регулюванням [4, с. 53]. Статут виступає як засіб саморегулювання внутрішньогосподарської діяльності корпорації, в якому визначені принципові аспекти діяльності. На основі статуту розробляються інші корпоративні акти. Водночас статут, на відміну від інших корпоративних актів, підлягає обов'язковій державній реєстрації.

ГК України (ст. ст. 57, 82), ЦК України (ст. ст. 88, 143, 154), Законами України «Про господарські товариства» (ст. 4), «Про акціонерні товариства» (ст. 13), «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» (ст. 11) визначено загальні вимоги до статуту юридичних осіб (товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, акціонерного товариства), які деталізуються у конкретних випадках самостійно учасниками корпорації завдяки саморегулювним інструментам. Законодавством також передбачені спеціальні вимоги до статуту товарних бірж (ст. 6 Закону України «Про товарну біржу»), фондової біржі (ст. 22 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок») тощо, які допускають елементи саморегулювання.

Типові та примірні (модельні) акти також є засобами саморегулювання у різному ступені, які надаються державою з перспективою їх модернізації. Так, примірні статuti володіють вищим ступенем саморегулювання, оскільки дозволяють суб'єктам само-

регулювання вибрати на основі зразку певну модель функціонування та пристосувати її самостійно до власних потреб, наприклад: Модельний статут товариства з обмеженою відповідальністю, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27.03.2019 року № 367, Примірний статут сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу, затверджений наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 21.05.2013 року № 315, Примірний статут кредитної спілки, затверджений розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 13.03.2008 року № 338. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання дерегуляції господарської діяльності» від 27.03.2019 року № 367 передбачено альтернативу модельному статуту. Так, товариство з обмеженою відповідальністю може діяти і на підставі власного статуту [5]. О. А. Черненко зазначає: «Суб'єкт господарювання самостійно вирішує, діяти на підставі модельного статуту або врегулювати відносини в окремому «звичайному» статуті» [6, с. 157].

Типовий статут можна охарактеризувати як корпоративний акт з низьким рівнем саморегулювання, оскільки суб'єкт саморегулювання фактично не може відступити від його положень, за певними винятками. Наприклад, історія правового забезпечення діяльності господарських товариств надає такі приклади типових статутів, які втратили чинність, що частково пов'язано зі змінами у законодавстві: Типовий статут відкритого акціонерного товариства, створеного шляхом корпоратизації державного підприємства, затверджений наказом Міністерства економіки України, Фонду державного майна України, Міністерства юстиції України від 31.08.1993 року № 55/365/10/5, Типовий статут державного підприємства, затверджений наказом Міністерства економіки України, Міністерства праці України, Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України від 22.04.1993 року, 28.04.1993 року, 26.04.1993 року № 12-30/4, 10-1594, 07-101, б/н, Типовий статут відкритого акціонерного товариства, затверджений наказом Фонду державного майна України від 12.12.1994 року № 787. Однак чинним залишається Типовий статут казенного підприємства, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 16.06.1998 р. № 914.

Положення Регламенту Ради ЄС про Статут європейського товариства (далі – ЄТ) розширюють права працівників та спрямовані на реалізацію концепції корпоратив-

ної соціальної відповідальності товариства: «Директива 2001/86/ЄС має на меті гарантувати право працівників брати участь у вирішенні питань та прийнятті рішень, які мають відношення до діяльності їхнього ЄТ» [7]. У зв'язку з цим вказаний Регламент визначає: «Якщо нові правила, встановлені відповідно до Директиви 2001/86/ЄС, вступають у конфлікт з існуючими статутами, він має бути відповідним чином змінений. У цьому випадку держава-член може передбачити, що орган управління або виконавчий орган ЄТ має право вносити зміни до установчих документів без прийняття нового рішення загальними зборами акціонерів» [7]. Таке положення є доволі неоднозначним, адже рішення загальних зборів є вищим порівняно з рішенням виконавчого органу і тому зміни відбуваються тільки на основі рішення загальних зборів. Як бачимо, процедура має бути змінена задля економії організаційних резервів.

У науковій літературі вказується також на феномен статуту, оскільки він заснований на договорі або містить елементи договору. Як статут, так і засновницький договір включають певні елементи договору як засобу саморегулювання, однак його правова природа полягає в упорядкуванні домовленостей учасників, засновників суб'єкта господарювання, тобто специфікою є особливості відносин, які спрямовані на побудову домовленостей усередині організації на основі певних принципів щодо ведення господарської діяльності.

Подібні механізми щодо допустимості саморегулювання встановлені законодавством і щодо засновницького договору, наприклад повного товариства, командитного товариства (ч. 2 ст. 88, ст. ст. 120, 134 ЦК України, ч. 2, 5 ст. 82 ГК України, ст. ст. 67, 76 Закону України «Про господарські товариства»).

Засновницький договір володіє саморегулювальними властивостями з огляду на його правову природу – можливостями суб'єктів саморегулювання самостійно упорядковувати на цьому етапі створення юридичної особи, внутрішні і зовнішні організаційно-майнові і організаційно-управлінські відносини. Відповідно до ст. 57 ГК України установчими документами суб'єкта господарювання є рішення про його утворення або засновницький договір, а у випадках, передбачених законом, статут (положення) суб'єкта господарювання. Однак відповідно до ч. 3 ст. 9 Закону України «Про акціонерні товариства» засновницький договір не є установчим документом товариства і діє до дати реєстрації НКЦПФ звіту про резуль-

тати закритого (приватного) розміщення акцій [8]. Водночас колізії між ГК України та Законом України «Про акціонерні товариства» не вбачається, оскільки законодавство визначає суттєві відмінності щодо змісту та дії засновницького договору як установчого документа у розумінні ГК України та засновницького договору між засновниками акціонерного товариства, зокрема, ГК України встановлено положення, що у засновницькому договорі засновники зобов'язуються визначити також порядок реорганізації та ліквідації суб'єкта господарювання. Такі положення відсутні щодо засновницького договору між засновниками акціонерного товариства. Як бачимо, засновницький договір є засобом саморегулювання та корпоративним актом. Багато положень узгоджуються самостійно та на власний ризик засновниками суб'єкта господарювання у межах законодавства.

До особливих корпоративних актів можна віднести договір між акціонерами товариства, предметом якого відповідно до ст. 26-1 є реалізація акціонерами – власниками простих та привілейованих акцій прав на акції та/або прав за акціями [8]. Крім того, кредитори акціонерного товариства можуть укласти договір з акціонерами товариства, за яким акціонери з метою забезпечення охоронюваного законом інтересу таких третіх осіб зобов'язуються реалізувати свої корпоративні права [8]. Вважаємо, що до корпоративних актів можна віднести певні види договорів у сфері корпоративних відносин: договір між акціонерами товариства, договір з акціонерами товариства. Водночас ці договори мають певну «гібридну» природу: застосовуються у специфічній сфері відносин (корпоративні відносини) та врегульовують відносини усередині корпорації, підґрунтям яких є договірні засади.

Положення статуту можуть деталізуватися у кодексі корпоративного управління. Кодекс корпоративного управління можна визначити як сукупність принципів, стандартів або правил найкращої поведінки, які стосуються питань управління товариствами та здійснення контролю [9, с. 24]. Кодекс корпоративного управління ще називають кодексом найкращої практики.

Головним стимулом щодо їх дотримання товариствами є економічна доцільність та об'єктивно існуючі вимоги ринку щодо залучення інвестицій [10]. Кодекс корпоративного управління є рекомендаційним корпоративним актом саморегулювання, який може прийматися окремим товариством на основі загальноновизнаних міжнародних або національних стандартів. Добровільність

прийняття такого кодексу є репутаційним кроком для підвищення довіри до діяльності юридичної особи, для врахування інвесторами цивілізованої політики у разі перспективи вкладення інвестицій, створення системи ефективного управління. Узагальнені положення кодексів трансформуються під суб'єктивні вимоги компанії. Спостерігається фактично подвійність здійснення саморегулювальних механізмів: спочатку саморегулювальними інституціями або ж уповноваженими органами (організаціями) пропонується впроваджувати саморегулювальний засіб – кодекс корпоративного управління, який створений на національному або ж глобальному рівнях; потім окремих суб'єкт господарювання імплементує та трансформує такі положення відповідно до власного бачення у локальному кодексі, який є кінцевою метою реалізації глобальних принципів саморегулювання.

Відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства» до компетенції загальних зборів відносять затвердження принципів (кодексу) корпоративного управління товариства (п. 5 ч.1 ст. 33); до компетенції наглядової ради – здійснення контролю за своєчасністю опублікування товариством інформації про принципи (кодексу) корпоративного управління товариства (п. 11-3 ч. 1 ст. 52) [8]. Водночас цей закон містить вказівку на ще один засіб нормативного корпоративного саморегулювання – правила (кодекс) етичної поведінки посадових осіб органів акціонерного товариства [8]. Відмінністю цих морально-етичних правил упорядкування діяльності акціонерного товариства є суб'єктний склад, у другому прикладі вони приймаються щодо поведінки керівництва корпоративного підприємства.

Загальні Принципи корпоративного управління (OECD Principles of Corporate Governance) були прийняті на міжнародному рівні Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) спільно зі Світовим банком, Міжнародним валютним фондом та іншими міжнародними організаціями у 1999 році та послужили взірцем для прийняття таких актів на національному та галузевому рівнях [11]. Принципи корпоративного управління ОЕСР включають п'ять сфер корпоративного управління: 1) права акціонерів; 2) рівноправність акціонерів; 3) роль зацікавлених осіб; 4) розкриття інформації та прозорість; 5) обов'язки ради [12]. Міжнародна мережа корпоративного управління International Corporate Governance Network (ICGN) визнає принципи ОЕСР як декларацію мінімальних прийнятних стандартів корпоративного управ-

ління для компаній та інвесторів усього світу [11]. Аналіз положень вказаних Принципів дає підстави для висновку, що у цьому саморегулювальному акті визначаються інші інструменти для розширення саморегулювання (кодекси найкращої практики), активізується питання постійного росту та змін саморегулювальних механізмів.

В Україні органи державної влади можуть затверджувати принципи корпоративного управління у певних галузях економіки, наприклад, рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Про затвердження Принципів корпоративного управління» від 22.07.2014 р. № 955, рішення Правління Національного банку України «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації корпоративного управління в банках України» від 03.12.2018 р. № 814-рш тощо. Зокрема, Загальними зборами ПАТ «Донбасенерго» 06.09.2016 р. затверджено Принципи (кодекс) корпоративного управління публічного акціонерного товариства «Донбасенерго», у загальних положеннях якого зазначено, що вони розроблені відповідно до загальноприйнятих принципів (стандартів) та викладені у «Принципах корпоративного управління» НКЦПФР від 22.07.2014 р. № 955 [13].

Аналіз етичних кодексів та принципів корпоративного управління приводить до думки про перетин певних питань, які до них включаються: зокрема, у принципах корпоративного управління можемо побачити положення щодо етичних засад. Наприклад, у Принципах (кодекс) ПАТ корпоративного управління «ОТП Банк», затверджених рішенням № 75 від 25.09.2017 р., зазначається: «Акціонер Банку та керівництво усвідомлюють свою відповідальність перед суспільством щодо дотримання прав клієнтів (споживачів послуг) Банку, неухильного виконання усіх вимог чинного законодавства України, ведення чесної конкурентної боротьби або ж вимоги щодо лояльності та відповідальності». У Принципах (кодексі) корпоративного управління ПАТ «Акціонерний комерційний банк «Конкорд» також зазначається: «Посадові особи органів управління Банку добросовісно та розумно діють в найкращих інтересах Банку. Це передбачає, що під час виконання своїх функцій, визначених чинним законодавством та внутрішніми документами Банку, вони виявляють турботливість та обачність, які, як правило, очікуються від людини, яка приймає виважені рішення, в аналогічній ситуації» [14]. Такі Принципи корпоративного управління банком є обов'язковими для акціонерів, керівництва банків та усіх його працівників.

Звертаємо увагу, що, маючи Принципи корпоративного управління, етичний кодекс як окремих актів може бути відсутній, оскільки принципи включають багато питань етичного змісту (наприклад, ПАТ «ОТП Банк»). У Кодексі корпоративного управління ПрАТ «Страхова компанія «Євроінс Україна» зазначається: «Здійснюючи свої функції, посадові особи Товариства зобов'язані діяти тільки в межах наданих їм повноважень та, представляючи перед третіми особами, поводитися так, щоб не зашкодити власній діловій репутації, діловій репутації інших посадових осіб та Товариству в цілому» [15].

Отже, Принципи корпоративного управління містять розділи, присвячені корпоративній етиці посадових осіб товариства. Особливістю Принципів корпоративного управління є певний збіг змістового наповнення зі Статутом. Зокрема, до змісту Принципів корпоративного управління ПАТ «ОТП Банк» входять: роль та права акціонера, вкладників та інших заінтересованих осіб; вимоги до стратегії банку; фідучіарні обов'язки; конфлікт інтересів; операції з пов'язаними особами; зворотний зв'язок (раннє інформування); діяльність Наглядової ради банку; діяльність Правління банку; організація управління ризиками та внутрішній контроль; управління ризиками; дотримання законодавства України та внутрішніх процедур банку; внутрішній аудит; зовнішній аудит; розкриття інформації про банк; банк і суспільство [16]. До змісту Статуту: учасники банку, мета та види діяльності, органи управління та контролю, внутрішній аудит, фінансовий рік, облік та звітність, аудиторська звітність, кредитні ресурси, конфіденційна інформація, запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом тощо [17].

Положення Статуту конкретизуються і в інших корпоративних документах, наприклад: Положення про Наглядову раду ПАТ «ОТП Банк» у новій редакції від 28.11.2018 р., Положення про Загальні збори Акціонерів ПАТ «ОТП Банк» у новій редакції від 15.05.2018 р., Положення про винагороду членів Наглядової ради ПАТ «ОТП Банк» в редакції від 15.05.2018 р., Положення про Загальні збори Акціонерів ПАТ «ОТП Банк» у новій редакції від 10.10.2016 р

Висновки.

Отже, у внутрішньогосподарській діяльності суб'єкта господарювання статут (засновницький договір) є вищим за ієрархією засобом саморегулювання, на основі якого розробляються усі інші корпоративні акти саморегулювання, які деталізують

його положення. Урізноманітнення засобів саморегулювання та регулювання загалом призвело до створення «гібридних» форм засобів саморегулювання у корпоративних відносинах. Враховуючи напрям на посилення ролі саморегулювальних засобів у господарській діяльності, потрібно актуалізувати зміни щодо діяльності господарських товариств у ГК України у напрямі посилення ролі працівників у діяльності корпорації.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко О.М. Конституційні засади саморегулювання господарської діяльності. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. № 1. С. 28–36.
2. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 16.07.2020).
3. Гончаренко О. Корпоративний акт як засіб саморегулювання господарської діяльності. *Підприємництво, господарство та право*. 2019. № 7. С. 34–38.
4. Олюха В. Г. Господарсько-правове забезпечення інформаційної безпеки в аутсорсингових відносинах. *Економіка і права*. 2018. № 2. С. 50–55.
5. Модельний статут товариства з обмеженою відповідальністю : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 27 березня 2019 р. № 367. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367-2019-%D0%BF> (дата звернення: 16.06.2020).
6. Черненко О. А. Модельний статут як установчий документ суб'єкта господарювання. *Приватне право і підприємництво*. 2016. Вип. 15. С. 155–158.
7. Про Статут європейського товариства (SE) (ЄТ) : Регламент Ради (ЄС) №2157/2001 від 8 жовтня 2001р. *Офіційний вісник Європейських Співтовариств*. URL: old.minjust.gov.ua (дата звернення: 12.07.2020).
8. Про акціонерні товариства : Закон України від 17 вересня 2008 р. № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17?find=1&text=%EA%E> (дата звернення: 16.07.2020).
9. Пальчук П. М. Корпоративне право: навчальний посібник. Київ : КНТЕУ, 2015. 316 с.
10. Про затвердження Принципів корпоративного управління: рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 22 липня 2014 р. № 955. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/rshennya-pro-zatverdzhennya-printsipv-korporativnogo-upravlnnya/> (дата звернення: 16.07.2020).
11. English version of Sound business standards and corporate practices. URL: <http://www.ebrd.com/english/new/index.htm> (дата звернення: 16.02.2019).
12. Принципи корпоративного управління ОЕСР. Організація економічного співробітництва та розвитку. С. 3. URL: <http://www.bank.gov.ua/>

doccatalog/document?id=36989 (дата звернення: 16.03.2019).

13. Принципи (кодекс) корпоративного управління публічного акціонерного товариства «Донбасенерго» від 06 вересня 2016 р. URL: https://de.com.ua/uploads/0/252-principi_korporativnogo_upravleniya_ot_06092016_09092016_131154.pdf (дата звернення: 16.03.2019).

14. Принципи (кодекс) корпоративного управління АТ "Акціонерний комерційний банк «Конкорд» затверджений загальними зборами акціонерів ПАТ «АКБ «КОНКОРД», протокол № 35 від 22.06.2018 р. URL: https://concord.ua/uploads/1/8536-corporate_governance_code.pdf (дата звернення: 16.03.2019).

15. Кодекс корпоративного управління Приватного акціонерного товариства «Страхова компанія «Євроінс Україна» : затверджений загальними зборами акціонерів, протокол № 42 від 12.04.2017 р. URL: <https://euroins.com.ua/wp-content/uploads/2016/10> (дата звернення: 16.02.2019).

16. Принципи корпоративного управління АТ «ОТП Банк» «ОТП» URL: <https://www.otpbank.com.ua> (дата звернення: 16.03.2019).

17. Статут ПАТ «ОТП Банк» : затверджений рішенням № 79 від 25 жовтня 2018 р. URL: <https://www.otpbank.com.ua/pdf/documents/statut-28-11-2018.pdf> (дата звернення: 16.03.2019).

Olena Honcharenko. The company's charter as a means of normative self-regulation

The article is devoted to one of the means of normative self-regulation of economic activity - the company's charter. It is emphasized that the charter is a means of self-regulation of internal economic activity of the company, which defines the fundamental aspects of activity.

It is determined that standard and exemplary (model) statutes are also means of self-regulation to varying degrees, which are provided by the state with the prospect of their modernization. Exemplary statutes have a higher degree of self-regulation, as the subjects of self-regulation are allowed to choose a certain model of functioning on the basis of a model and to adapt it independently to their own needs. A model charter can be described as a corporate act with a low level of self-regulation, as the subject of self-regulation cannot actually deviate from its provisions, with certain exceptions.

It is established that the corporate governance code is a recommendatory corporate act of self-regulation, which can be adopted by an individual company on the basis of generally accepted international or national standards. There is a duality of self-regulatory mechanisms: first self-regulatory institutions or authorized bodies (organizations) propose to implement a self-regulatory tool - a code of corporate governance, which is created at the national or global levels; then the individual entity implements and transforms such provisions in accordance with its own vision in the local code, which is the ultimate goal of the implementation of global principles of self-regulation.

It is concluded that in the internal economic activity of the business entity, the charter (founding agreement) is the highest means of self-regulation in the hierarchy, on the basis of which all other corporate acts of self-regulation are developed, which detail its provisions. The diversification of means of self-regulation and regulation in general has led to the creation of "hybrid" forms of means of self-regulation in corporate relations. Given the direction of strengthening the role of self-regulatory means in economic activity, it is necessary to update changes in the activities of companies in the Civil Code of Ukraine in the direction of strengthening the role of employees in the activities of the corporation.

Key words: self-regulation, corporate act, charter, corporate governance code, means of self-regulation, business association.